

L'STEI I LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA: ESSÈNCIA I PERSISTÈNCIA

Miquel Sbert

Quan en els Documents IV Congrés llegim:

"La recuperació de l'ús social i públic de la nostra llengua així com la integració lingüística i cultural de les persones d'altres països que han optat per integrar-se en el nostre poble és un dels reptes més importants que té plantejats la nostra societat. L'STEI, continuant la seva tradició de lluita per la recuperació lingüística de les nostres terres i conscient que l'èxit o fracàs del projecte de renacionalització dependrà en gran mesura de la capacitat del nostre sistema educatiu d'assumir aquest procés, propugna que el català, que ja és oficial a tots els nivells educatius, sigui la llengua de l'ensenyament a les Illes,"

el que constata és senzillament el corollari d'una trajectòria clara i contínua, amb moments bons (pocs) i de desencís (freqüents), però, al cap i la fi, un camí insinuat ja el 1977 i que fins ara ha estat seguit sense vacil·lacions.

L'octubre d'aquell incipient 1977 fundacional, la revista PISSARRA publicava un article titulat "Escola en català...?" signat per Mata de Jonc. Tot un símbol.

Essència

Normalització lingüística i cultural són consubstancials dels elements constitutius primordials de l'STEI. Des dels orígens (i no es tracta ara aquí de fer un inventari de proves que les hemeroteques poden provar amb excés) el plantejament ha estat clar i llampant: autonomia, autogovern, identitat cultural, identitat lingüística i un marc escolar subsidiari a aquestes conceptualitzacions. El II Congrés del Sindicat (1988) es dugué a terme sota el lema "Una escola al servei del nostre poble". Al núm. 48 de la revista sindical (gener 1989) un titular apuntava quin era l'objectiu, des del punt de vista educatiu del Sindicat: "Cap a l'escola nacional de les Illes"².

Avui, cinc anys després, el model d'escola

propugnat des de l'STEI continua sota la mateixa divisa. Una reflexió sobre la situació sociolingüística, des de la perspectiva d'unes fites finalistes concordants amb els principis abans exposats, una presa de postura clara i contundent sobre els valors que han d'informar el currículum escolar a les Illes, una proposta racional i operativa sobre la gestió necessària per fer una escola al servei del poble (revisió del Reciclatge, anàlisi de les actuals competències, crítica constructiva del Conveni de Cooperació entre les dues Administracions educatives, la relació amb els països catalans, la gestió administrativa descentralitzada (adequada a la realitat territorial) són els elements que, com a resolucions del IV Congrés, l'STEI aporta al debat (indesitjat per molts, malgrat les belles paraules) de construcció (reconstrucció) d'un sistema educatiu que volem (necessitam) nostre³.

Derivades del Congrés són les "Cinquanta propostes per a la defensa i la millora de l'ensenyament públic" (1993). D'entre les que busquen la qualitat de l'ensenyament n'hi ha vuit que, explícitament, reivindiquen la normalització lingüística i cultural (15-22).

Isidor Marí ha escrit:

*"... la necessitat d'inscriure el procés de normalització lingüística en la dinàmica general de la societat, de manera que respongui a les necessitats lingüístiques que plantegi l'evolució demogràfica, les relacions, les tendències polítiques o els canvis de costums i mentalitats".*⁴

És a dir, que cal un "projecte nacional general" la concepció d'una globalitat que transcendeix de molt els límits estrictes de l'ensenyament d'una llengua. De fet, la voluntat d'incidència (o de participació, o de compromís) de l'STEI en la construcció d'un sistema educatiu que serveixi de base a una societat consolidada nacionalment és una constant des de sempre (l'any 1982, un article

de Joan Lladonet posava ja damunt la taula la dicotomia "Llengua materna o llengua territorial". Una de les obsessions del Sindicat ha estat la necessitat del nostre poble de gaudir de competències en educació (seria embafós de reproduir ni que fos un índex dels textos reivindicatius de les transferències que s'han formulat des dels òrgans sindicals pertinents) com a única via operativa per al disseny d'un sistema educatiu coherent i idoni per a les Illes. Ara bé, com a entitat la carta de naturalesa de la qual és l'ensenyament, no ha de sobtar que una de les seves preocupacions (i ocupacions) sigui una concepció de l'educació.

Conseqüent amb aquest criteri, l'actitud sindical no ha estat només reivindicativa, sinó que, fent un exercici de pragmatisme (i sovint de renúncia), ha procurat posar a l'abast de les institucions responsables eines útils per a la consecució d'aquests objectius. Així per exemple, cal remarcar, entre molts altres, dos fets. El primer (març 1989) és l'elaboració i la tramitació com a proposta del document "Normalització: manca un

acord" ⁵que seria la base del famós (i vàlid, si hagués comptat amb la voluntat política dels responsables) Conveni de Cooperació MEC-CAIB destinat a dinamitzar la normalització lingüística del sistema educatiu illenc. El segon és la presa de postura davant l'oferta de la Conselleria d'un model educatiu propi per a les Illes Balears (ME-PIB)⁶. L'aportació del Sindicat constitueix una anàlisi reflexiva i una orientació que, sense qüestionar l'ordenament jurídic vigent, planteja alterna-

tives viables:

"1. [Que] La llengua catalana sigui la llengua normal de comunicació en tots els àmbits, això implica que l'única llengua vehicular a l'ensenyament sigui el català i que les altres llengües tinguin el tractament de segones llengües.

2. Que l'escolarització ha de suposar un element compensador adreçat a normalitzar la presència del català davant el tractament prioritari de què gaudeix ara el castellà.

(...)

Perquè tot això sigui possible.

-Cal incidir principalment en l'entorn social per tal que els alumnes vegin que allò que a l'escola s'impulsa i presenta com a ideal, en sortir de les aules la societat n'és una continuació i no una negació.

-Cal intervenir políticament en aquesta societat fent actuar les institucions públiques com a exemple a seguir.

-Finalment, pel que fa al fet lingüístic, cal que allò que s'ha d'aprendre a l'escola sigui reconegut i útil fora d'ella, que els coneixements que es vehiculin siguin necessaris per viure

amb normalitat i no únicament com a cabal cultural de luxe i innecessari."

Persistència

A nivell de propostes de transformació normalitzadora del sistema educatiu, mai no des de l'observació assèptica sinó des de l'engrescament compromès, podem trobar una munió de manifestacions derivades del propòsit de l'STEI de contribuir

a la consolidació d'un ensenyament arrelat i al servei d'una terra i una societat concretes. Des de les pàgines de les publicacions impulsades pel sindicat, la problemàtica de la normalització de la llengua, la seva didàctica, la informació bibliogràfica, el suport i difusió de conclusions, anàlisis i aspiracions de col·lectius com les **Escoles mallorquines**, les **Escoles d'estiu** i d'altres moviments d'innovació pedagògica han estat, continuadament i sistemàticament, presents en la realitat quotidiana sindical.

Són moltíssims els aspectes objecte de tractament i atenció per i des de l'**STEI** com a explicació d'una acció normalitzadora en el camp de l'educació: la **formació del professorat** en la llengua i cultura territorials (exigència d'un Reciclatge digne i factible no lesiu per al professorat, organització de cursos de llengua per a opositors que no havien superat el català, etc.); la lluita per uns **currículums propis** de cultura i història és una tradició antiga per a l'**STEI** (l'any 1977 ja es fo-

mentava des de PISSARRA la pedagogia del medi); la reivindicació de la **descentralització de l'administració educativa** (vegi's Els Consells Escolars Municipals, 1990); la **promoció de la innovació i de l'experimentació educatives** mitjançant, entre d'altres iniciatives, la publicació de monogràfics de PISSARRA que suposen fites remarcables dins la història de les publicacions pedagògiques de les Illes (per exemple, els dedicats a F. de

B. Moll, a Josep Ma. Llompart, a experiències didàctiques, a itineraris pedagògics, etc.); la reflexió i anàlisi sobre **llengua i ensenyament**: el núm. 21 de PISSARRA (juny 1979) era dedicat al **Català a l'escola** i el 53 (febrer-març 1990) **Català a l'ensenyament** és una aportació remarcable a la temàtica; la percepció lúcida de la necessitat d'associar **reforma i catalanització de l'ensenyament** és un altre dels mèrits constatables (tant de bo que hagués estat compartida per l'Administració responsable) com podem comprovar en l'exemplar del març-abril de 1988 (núm. 45)

La **reforma a debat** on figuren treballs, entre d'altres de Joaquim Arenas i I. Marí en aquest sentit o en el núm. 50 (1989), extraordinari titulat **El llibre blanc de la Reforma**; la dèria constant en propiciar i afavorir el diàleg i la col·laboració entre les dues administracions educatives responsables de la manca de progrés en l'aplicació del títol segon de la Llei de Normalització Lingüística; etc., etc....

Més enllà de les aules estrictes (i de les reivindicacions típicament laborals sindicals), l'**STEI** ha concebut (i dedicat hores i treballs a aquesta concepció) la normalització lingüística com una qüestió de caràcter social que, ultra un afer d'índole només cultural, afecta tots els ordres de la vida⁸. Així les accions normalitzadores

del sindicat han buscat una incidència des de diverses perspectives socials:

a. Participació en campanyes de moviment ciutadà, amb la intenció evident de contribuir a la consolidació d'una societat més justa, més solidària i més humana. És la participació o la promoció d'iniciatives de tipus

ENSENYAMENT DEL CATALÀ

Recull de legislació

STEI
ucste
SINDICAT D'ENSENYANTS
DE LES ILLES BALEARS

CONSELL INSULAR
DE MALLORCA

ecològic:

- Reivindicació del **Parc Nacional de Cabrera**
- Integració en la **Coordinadora per al desmantellament dels parallamps radioactius**
- Adhesió a la **Campanya d'Espais Naturals (GOB)**, etc.

pacifista:

- Membre de la **Coordinadora pacifista**
- Comunicat contra la guerra del Golf
- Cadena humana per la pau, etc.

solidari:

- Solidaritat amb el **Comitè en defensa de Macià Manera**
- Recollida material per al poble saharauí
- Encoratjament **II Congrés Internacional de la Dona de Catalunya**
- Participació actes **Primer de Maig**
- L'escola contra el racisme
- **Mallorca solidària**, etc.

de defensa de l'Autonomia:

- Adhesió a la **Plataforma Cívica**
- Reivindicació assumpció competències en educació

de normalització lingüística:

- Resolució **III Congrés d'adhesió a la Campanya de Normalització Lingüística**
- Premi **Emili Darder** per la seva contribució a la recuperació lingüística, cultural i nacional del país
- Defensa persistent de la llengua i cultura pròpies ens els mitjans de comunicació social, etc.

b. L'assumpció com a deure de responsabilitats que no eren pròpiament seves (Isidor Marí remarca la necessitat d'*informar i sensibilitzar la població*⁹) per tal de donar publicitat de disposicions legals en favor de la normalització. Així, a part de la multiplicitat d'articles d'anàlisi, d'opinió i de divulgació, el 1986 amb la publicació¹⁰ de la **Llei de Normalització Lingüística** s'iniciava una tradició de reproducció de textos legals i d'informacions d'interès relacionades amb l'ús i promoció de la llengua pròpia que mai no seria interrompuda. Aquesta funció correctora de les deficiències institucionals és un aspecte remarcable de la tasca informativa-formativa de l'STEI (la publicació del llibre **Ense-**

nyament del català. Recull de legislació el 1989 n'és un punt d'inflexió).

c. La coordinació amb la resta de Països Catalans s'ha dut a terme tant des de la coordinació amb sindicats afins, via federació, com des de la col·laboració en múltiples iniciatives com el **II Congrés de la Cultura Catalana** o el **II Congrés Internacional de la Llengua Catalana** i d'altres¹¹.

Mot final

En aquesta ressenya desballestada i parcial (en ambdós sentits) d'una essència i d'una persistència convé acabar amb una síntesi explicitadora d'intencions, fonamentades en un *curriculum vitae* de lluita perseverant, amb una declaració de fites a assolir que el **IV Congrés**, just ara clos, ha marcat als membres de l'STEI. És la seva aspiració una escola de característiques ben concretes: *pública, gratuïta, autònoma, pluralista, laica, arrelada, científica, activa, plurivalent, alliberadora, per a la vida, educadora per a la pau, no discriminatòria, integradora* i, finalment:

*"Bastidora d'un projecte nacional. Tenint en compte que les nostres illes són el resultat de realitats diverses i que la interrelació de totes elles configura aquest projecte"*¹². □

Palma, juny 1993

NOTES

- ¹ Documents IV Congrés, pàg. 5 (en premsa).
- ² **PISSARRA**, núm. 48, gener 1989, pàg. 7.
- ³ Doc. IV Cong., pàgs. 5-12 (en premsa).
- ⁴ Marí, Isidor (1992) *Un horitzó per la llengua*, Empúries, Barcelona, pàg. 42.
- ⁵ **PISSARRA**, núm. 49, maig 1989, pàgs. 34 i ss.
- ⁶ Documents per el debat. Model educatiu propi de les Illes Balears, suplement de la revista **PISSARRA**, agost 1992.
- ⁷ Documents per al debat..., pàg. 10.
- ⁸ Vegi's Marí op. cit. pàg. 44.
- ⁹ op. cit., pàg. 45.
- ¹⁰ **PISSARRA**, núm. 39, agost 1986, pàgs. 14-39.
- ¹¹ Vegi's **PISSARRA** núm. 57, març 1991, pàg. 21.
- ¹² Documents IV Congrés, pàg. 2, (en premsa).